انجنیر سلطان جان کلیوال ۲۰۱۶/۰۱/۱۴

د میوندوال د کودتا په تور،
تورنو ته د سزا ورکولو حقوقی اړخ ته یوه کتنه

دویم برخه

د ملګرو ملتونو نړیوال سازمان د خپل لومړی موجودیت نه ډیر لږ وخت وروسته یعنی د ۱۹۴۸ کال د دسمبر د میاشتی په لسمه نیټه، د غړو هیوادونو په عمومی اسامبله کی چی د فرانسې په پلازمینه د پاریس په ښار کی جوړه شوی وه د (بشر د حقوقو نړیواله اعلامیه) تصویب او نشر کړه او له همدی نیټې نه یی هغه په ټوله نړی کی جاری وبلله. زمونږ هیواد افغانستان یو له هغو لومړنیو هیوادو څخه و چی د دی نړیوالې مؤسسی غړیتوب یی تر لاسه کړی او د هغی منشور یی له هماغې لومړی ورځی نه تر دا ننه پوری د بیلابیلو واکمنانو او رژیمونو (شاهی، جمهوری، جمهوری دیموکراتیک، جمهوری اسلامې، امارت اسلامې) ټولو د هغه په منلو او مراعات کولو خپل دولتې سیستم مکلف ګڼلی او هغه یی په مکمله توګه منلی دی.

«.... ـ جرم یک امر شخصی است، تعقیب، گرفتاری یا توقیف متهم و تطبیق جزا بر او به شخص دیگری سرایت نمی کند.«دا مفهوم د قرآن عظیم الشان په یو مبارک آیات کی داسی بیان شویدی: (لاتزر وازرته وزر اخری) یعنی«هرڅوک د خپلو عملونو مسؤل دی او هیڅوک په آخرت کی د بل چا بار په اوږو نه وړی»

پوښتنه: د پورته فقره ی د حکم په اساس او د قرآن عظیم الشان د مبارک آیات د حکم له مخی، ایا د دی متهمینو کورنی، لکه اولاد، پلار، کاکا یا ماما او د هغوی اولادونه د تورنو کسانو د ناکړی جرم له کبله په امن کی وو؟ د د شهید وکیل سیف الرحمان پلار مولوی حیدرخان چی تر ۷۰ کالو د زیات عمر لرونکی و، د خپل کلی نه د دهقان زوم سره چی یاغستان نومیده او په هیڅ نه پوهیدل، ولی زندان ته واچول شول او بیا په کوم جرم په عمری قید جزا محکوم شول؟ د ډګروال کوهاټ خان زوی لومړی بریدمن تاج ملوک ولی د وظیفی نه وشړل شو او پنځه کاله، کورنی ته د اذوقی د پیدا کولو د پاره د رکشا چلولو ته مجبور شو، د شهید ماما زرغون شاه تنکی زلمی زوی، شاه محمود ولی او په کوم جرم د دهمزنګ په زندان کی بی د یو شهرت تر اخستنی څخه د پلار له مړینی وروسته هم د شپږو نورو میاشتو د پاره په زندان کی پاتی شو؟ او داسی په لسګونو نور مثالونه هم شته. ایا د رژیم واکدارانو

ته جرم د هر چا خپل ځاني شی و؟ او که د تورنو ټول متعلیقین حتی واړه ماشومان هم په دی ناکړی جرم کی شریک وو؟ په راحتی فکر وکړی او بیا فیصله.

د همدی مادی په نهمه فقره کی راځي چې:

(تعذیب انسان جواز ندارد. هیچ کس نمی تواند حتی به مقصد کشف حقایق از شخص دیگر، اگرچه آن شخص تحت تعقیب، گرفتاری یا توقیف و یا محکوم به جزا باشد، به تعذیب او اقدام کند یا امر دهد.... اظهاریکه از متهم یا شخص دیگر بوسیلهٔ اکراه بدست آورده شود اعتبار ندارد).

پوښتنه: پورته مفهوم په غور ولولی، څومره ستر انسانی ارزښت پکی نغښتی دی، که په جرم تورن بی له تعذیب، جسمی او روحی آزار، شکنجی او وهلو ټکولو پرته د مؤثقو اسنادو، مدارکو او شاهدانو د موجودیت په صورت کی په جرم معترف شی او محکمه د همدی شواهدو په رڼا کی عادلانه فیصله صادره کړی، ټولنه به په څومره ارامی او بریالیتوب سره د جرمونو په مخنیوی او په رژیمونو باندی د باور او د هغی نه د ملاتړ په کولو کی خپله ونډه تر سره کړی؟ ایا د دی کودتا په تور تورنو کسانو ستاسو له نظره د شواهدو، مدارکو او مؤثقو اسنادو په ارایه کولو سره په خپلو جرمونو اعتراف کړی او که د تعذیب او اکراه په نتیجه کی؟ بیاهم دښه فکر نه وروسته په دی برخه کی طرف ونیسی.

او د همدی پنځه ویشتمي مادی په وروستیو دوه پاراګرافونو کی لولو چې:

(اقرار به جرم عبارتست از اعترافی که متهم به رضای کامل در حالت صحت عقل به ارتکاب جرمیکه قانوناً به او نسبت داده شده، در حضور محکمهٔ باصلاحیت مینمایند. هر شخص حق دارد برای دفع اتهامی که قانوناً به او متوجه شده، وکیل مدافع تعیین کند.)

پوښتنه: که چیری د رژیم واکدارانو د دی تش په نامه کودتا د تورنو اشخاصو په وړاندی انکار نه کیدونکی اسناد درلودلی نو ولی یی یواځی په بندو کوټو کی د متهمینو او د مستنطقینو په هغو ثبت شوو اوازونو چی د تورنو له سایکالوجیکی حالت څخه په ډیر وضاحت سره معلومیږی چی یو اعتراف کونکی هم په نورمال حالت کی قرار نه لری او یا په جبر او اکراه سره د ځینو محدودو تورنو کسانو په لیکنو چی هره لیکنه په لسګونو قلم خوردګی اوغلطی لری په ورځپانو کی خپرول کافی ګڼي او د کودتا مکمل پلان او د هغه خارجي هیواد سره د اړیکو د لرلو اسناد، چی د کودتا کونکو سره یی مرسته کوله د ملت سره شریک نه کړل؟ او ولی د خلکو د باور او قناعت د پاره اقلاً د څو محدودو تورنو کسانو محاکمه چی د یو بل وطن د پاره یی جاسوسي کوله په علني توګه محاکمه نه کړل، ایا د جاسوسانو په محاکمه کولو سره به یی د کوم بد عکس العمل په ځای، د خلکو لا زیات باور نه وایی تر لاسه کړی او جاسوسانو ته په څرګنده توګه په جزا ورکولو سره به د خلکو زړونه لا نور هم نه وایی ساړه شوی؟ د پوره غور او دقت له مخی ځان قانع کړی. د دی اساسي قانون نهه ویشتمه ماده داسی حکم کوي:

(ملکیت از تعرض مصؤون است، ملکیت هیچکس بدون حکم قانون و فیصله محکمه باصلاحیت مصادره نمی شود)

پوښتنه: که د یوی شیبي د پاره دا ومنو(چی په هیڅ وجه د منلو او قبلولو نه ده) چی دي تورنو کسانو په رښتیا هم غوښتل چی د کودتایی رژیم په ضد یوه بله کودتا وکړئ، ایا د دوی ملکیت چی د دوی په نه شتون کی د دوی ورثه وو حق دی او د دوی په پلان کی په هیڅ بڼه دخالت هم نه لری او قانون هم د دوی ملکیت له تعرض نه مصؤن

ګډلې، بې له دې چې د کومې باصلاحیته محکمې احکام موجود وی، دا ملکیتونه (منقول او غیر منقول) ضبط او مصادره کیږی او کوچنی اولادونه او تور سری یی بی له اعاشی او اباطی څخه پاتی کیږی؟ ایا زمونږ په زمانه کی بی له کمونستانو نه په موجوده دنیا کی بله داسی ډله یا ګروپ څوک پیژنی چی دومره غیر انسانی فیصله وکړی او په ډیره خشنه توګه یی عملی کړی؟ زمونږ د کورنی سره د شهید زرغون شاه ماما تر شهادت وروسته همدا عمل شوی، ټول جایداد بی له دی چی مونږ ته اسناد را وښول شی ضبط شو او د کور قالینی او د اشپزخاني تر سامانه پوری هرڅه د پروان میني د پولیسو ماموریت ته یوړل شول، د ملکیت ټول اسناد مالیی وزارت ته نقل او په زیات اسرار سره د ماما د یوه ماشوم زوی په موجودیت کی په یوه الماریٔ کی مهر و لاک شول، یوائی یو کور ورته په کابل کی پرینبودل شو او نور یی ټول جایداد چی زیاته برخه یی په جلال آباد کی وو، ضبط شو، له همدی وخته بیا د حضرت صاحب صبغت الله د زمامداریٔ تر وخته پوری ټول جایداد ضبط او عاید یی یا دولت او یا هم د ګوند بودجی ته انتقالیده.

دلته غواړم یوه خاطره د درونو لوستونکو سره شریکه کړم:

هغه وخت چی ډاکتر حسن شرق د ډاکتر نجیب الله د زمامداریٔ په وخت کی د صدارت مقام ته ورسیده، په ملی شورا کی د ننګرهار د پچیرـ آګام او هسکی میني له زون څخه ډاکتره کبرا مظهری د خلکو استازی وه، هغی ته ډاکتر شرق ویلی و، چی د ماما د کورنیٔ کوم غړی راته راوله چی څه خبری ورسره لرم . نوموړی زه په جریان کی واچولم ما د ماما یو زوی چی معیوب و او په کابل کی اوسیده خبر کړ. کبرا مظهری ورنه د ملاقات وخت واخست چی کله ورغلو نو شرق صاحب وویل چی که تاسو خپله کورني را غواړی چی وطن ته راشی او د ملی مصالحی د روانی پروسی نه په ګټی اخستنی سره د دولت سره ملګری شی، نو زه به د ډاکتر صاحب نجیب الله سره خبری وکړم او ټول جایداد به مو بیرته درته د حاصل سره مسترد شی. د شهید ماما زوی ورته وویل چی ولی مو ضبط کړی وو چی اوس بیرته راکوی؟ ډاکتر حسن شرق ځواب ورکړ چی «این همه کار های سردار داوود بود کسی دیگر مسؤولیت نداشت»، د شهید ماما زوی ورته وویل چی«برای فعلاً نگاهش کنید.» تر دی وروسته ډاکتر نجیب الله هم دوکتور کبرا مظهری ته ویلی و چی که د شهید ماما زامن او ورونه د ملی روغی جوړی له پروسی سره یوځای شی نو د عاید سره د جایداد له مسترد کیدو تر څنګ به لوړې دولتی چوکی هم ورکړم، خو میرمن کبرا مظهری ورته ویلی ؤ، ما د ماما زوی د ډاکتر صاحب شرق سره مخامخ کړ څه ګټه یی ونه کړه، نو له دی کبله نوره نه غواړم په دی برخه کی وخت ضایع کړم. اوس نو ګران لوستونکی له دی ځایه پوهیدلی شی چی د سردار صاحب په څنګ کی شوروی پلوی ګروپ په څومره مهارت سره د لستوني د مار په توګه کار کاوه او ورو ورو د خپل راتلونکی شوم او ضد انسانی پلان ډ عملی کیدو په لور روان وو؟

ټول پوهیږو چی افغانستان د اساسي قانون تر څنګ په ۱۳۴۴ هـ ش کال کی د جزائي اجراآتو قانون هم نافذ کړ چی د همدی کال د جوزا د میاشتی په پنځمه نیټه په رسمی جریده کی خپور شوی. باید و وایم چی د اساسی قانون په څیر د جزاء قانون هم د جمهوری نظام په لومړیو کی نافذ و او بیا په ۱۳۵۳ کال کی څه تعدیلات پکی را وستل شول او په ۱۳۵۳/۱/۵۱ نیټه د رسمی جریدی په ۲۶۸ ګڼه کی چاپ شو. تردی وروسته په ۱۳۶۲، ۱۳۶۶، ۱۳۷۰ او بلاخره په ۱۳۹۳ کال کی هم په دی قانون کی څه تعدیلات را منځ ته شوی خو د افرادو په حقوقو او وظیفو کی کوم خاص بدلون نه دی راغلی. راځی چی دی قانون ته مراجعه وکړو او د فرد حقوق پکی د ځړنی

لاندې ونیسو تر څو و پوهېږو چې د رژیم په دننه کې غرض لرونکو واکمنوعناصرو د ملی اشخاصو او د وطن د ريښتينو خدمتګارانو په وړاندې د کودتا کولو په بهانه د څومره وحشت نه کار اخستی دی:

د جزايی اجراآتو د قانون د شپږمی مادی لومړی فقره وايی: (برخورد منصفانه، احترام به کرامت انسانی و حفظ حرمت شخصی.)

پوښتنه: درنو لوستونکو ايا ستاسو په نظر د دی تش په نوم کودتا په تور د نيول شوو تورنو کسانو سره د تحقيق په جريان منصفانه چلند شوی او د دوی د انسانی کرامت او شخصی حرمت ساتنه شويده؟ د همدی قانون د اومی مادی دريمه فقره داسی حکم کوی: (مصوونيت از توهين، تحقير، تعذيب جسمي، رواني و هر گونه برخورد غير انساني.)

پوښتنه: څه فکر کوی چې دی مغرورو انقلابيانو به د دی متهمينو سره د سوال ځواب په وخت کی د قانون د پورته ښوول شوو څيرونو څومره پيروی کړی وی او څومره به يی په پام کی نيولی وی؟ د همدی مادی څلورمه فقره کی لولو چې: (دادن اطلاع به فاميل يا اقارب وی حين گرفتاری از طرف مرجع گرفتار کننده.)

دلته د پوښتنی اړتيا ځکه نشته چې د هيڅ تورن کورنی ته دنيولو په وخت کی دا خبره نه ده شوی چې پر ده باندی کومه اشتباه ده او دی توقيف دی، بلکی اکثره په دی نامه له کوره را ويستلی شويدی چې سردار صاحب يا کوم بل صاحب غوښتئ دي، همدا بی خبری وه چې مونږ ټول په اونيو اونيو کله د يوه او کله د بل درګاه ته د همدی د پاره ورتللو چې د خپل نيول شوی پلار، کاکا، ماما يا بل او بل خپل خپلوان د توقيف ځای پيدا کړو چې جامی او درمل ورته يوسو، ځکه دوی په مجموع کی د پاخه عمر لرونکی اشخاص وو چې هر يوه روغتيايی ستونزی درلودی.

د همدی اومی مادی اومه فقره داسی صراحت لری: (استفاده ازحق سکوت و امتناع ازهرگونه اظهارات) دلته هم د پوښتنی اړتيا ځکه نه ليدله کيږی، چيرته چې کوم تورن مدافع وکيل ونه لری او د رنګارنګ زجر او ازار په آلاتو او طريقو په ناکړی جرم اعتراف ته مجبوريږی، هلته د سکوت حق مفهوم نه لری.

د همدی مادې په اتمه فقره کی داسی حکم شوي دی(تعيين و کيل مدافع با داشتن مساعد حقوقی مطابق احکام.)

ايا داسی څوک به د رژيم په پلويانوکی پيدا شی چې د نمونی په توګه په ټولو نيول شوو کسانوکی له شهيد محمد هاشم ميوندوال نه رانيولی بيا تر وروستی تنه پوری، يو شخص په ګوته کړی چې د مدافع وکيل يا د حقوقی مساعد د لرلو نه يی ګټه او چته کړی وي؟

نهمه ماده بيا داسی حکم کوی: (لومړی فقره: مظنون و متهم ميتواند در هر مرحله از خود دفاع نمايد)

ځواب بيا هم هماغه ډول دی لکه پورته چې وړاندی شو، په دی ټوله جوړه شوی ډرامه کی هيچا ته د دی حق نه دی ورکړ شوی چې حتی د ځان نه د دفاع په هکله د يوی کمی شيبي د پاره فکر هم وکړی.

دويمه فقره: (مظنون و متهم ميتوانند در عين زمان الی سه نفر وکيل داشته باشند.)

دا ډيره په زړه پوری ده، د پښتو يو متل دی چې وايی: «چا په کلی کی نه پريښوده خو هغه ويل، زما آس د ملک کورته بوزئ». دی مظلومو تورنو ته د خپلی کورنی د غړو سره د هيڅ ډول اړيکی لرلو اجازه نه وه، ټول ګروپ ته د يوه وکيل د لرلو حق نه وو ورکړ شوی، د يوه تن د پاره د دری وکيلانو د لرلو حق خو لا ډيره لری خبره ده.

د دی قانون د ۲۲ مادی لومړی فقره داسی صراحت لری:(مامور ضبط قضايی، څارنوالی، و محکمه در هيچ حالت اجازه ندارد، خود يا از طريق شخص ديگر با رفتار سوء، استعمال مواد مخدر، اکراه، شکنجه، خواب مقناطسی، تهديد و تخويف يا وعده دادن به منفعتی، مظنون يا متهم را به اظهار يا اقرار وادار نمايند.)

تر کومه ځایه چی اسناد او شواهد په لاس کی دی، د دی ټولي ډرامي جوړونکی د شوروی پلوو ډلو غړی او که لږ په وضاحت سره وویل شی د(کی، جی، بی) همکاران وو. همدا کسان وو چی هم یی دا پروژه طرحه کړه، هم یی په سردار محمد داود خان منظوره کړه، هم یی په خپله خوښه د تورنو په لست کی د اشخاصو نومونه ولیکل، هم یی له دوی څخه د تحقیق ټوله پروسه په خپل لاس کی ونیوه، هم یی په ناکړی جرم په ټولو هغو شخصیتونو باندی چی ټول عمر یی د وطن او وطنوال د عزت او شرف د ساتني ویاړ درلود، په وهلو ټکولو او راز راز شکنجو او غیر انسانی سلوک اقرارونه وکړل او هم یی پخپله د غیر مسلکی کسانو محکمه جوړه او د نیم ساعت په اوږدو کی یی ورته جزاګانی تعیین او د سردار صاحب تر لاس لیک اخستني وروسته تطبیق او د اعترافاتو ثبت شوی اوازونه یی د کابل راډیو له لوری نشر ته و سپارل. دوی په دی بریالی عمل سره د خوښیو مجلسونه جوړ کړل، پیکونه یی پورته کړل، یو بل ته یی مبارکی ورکړی او د راتلونکی ګزار د پاره یی د هوښیار او مدبر سردار صاحب دواړه (سیاسی او نظامی) متې ورغوڅې کړی. دوی بی له دی چی انسانی حرمت ته ډیر کوچنی درناوی وکړی، د دوی په منګولو کی ګیرو اشخاصو سره داسی سلوک او چلند کړیدی چی زمونږ په ټولنیز تاریخ کی شاید ډیری کمی نموني ولری.

همدارنګه دویمه فقره وایی: (اظهار یا اقراری که از مظنون یا متهم با استعمال وسایل مندرج فقره (۱) این ماده اخذ شده باشد قابل استناد نمی باشد.)

کاشکی هلته داسی یوی محکمی وجود درلودای چی د قانون او عدالت د تطبیق د پاره پکی په شرعی او ټولنیزو قوانینو پوه او فاضل اشخاص د قضاوت د پاره ګمارل شوی وای. که څه هم په دی وخت کی مرحوم ډګر جنرال غلام فاروق خان چی په شاهی دولت کی یی د لوی درستیز په حیث دنده درلوده د نظامی محکمی د رئیس په توګه کار کاوه، خو ما چی د هغه سره هماغه وخت له نژدی خبر کړی وی او همدارنګه د کودتا په تور د ډیرو هغو تورنو کسانو له خولی چی وروسته له زندان نه را خوشی شوی او ما ورسره خبر کړیدی، مرحوم فاروق خان ته له یوه متهم سره هم د خبرو حق نه دی ورکړی شوی، بلکی هغه یی صرف د ده په څنګ کی د نورو ناستو څلورو تش په نامه قاضیانو د فیصلو او په متهمینو باندی د سزاګانو د تعیین د لاس لیک پاره د ځان سر کښینولی و، هغه هم د همدی تورنو کسان په څیر مجبور ؤ، چی د دوی غوښتني ومنی او که نه نو هغه به هم د هغو نورو تورنو په سر نوشت اخته شوی وای. نو ایا په دا ډول حالاتوکی به څنګه د قانون د نورو مادو په څیر د دی مادی د حکم دتطبیق تمه توقع پیدا شی؟ تاسو څه فکر کوی چی د کودتا په تور د تورنو اعترافات د همدی مادی په لومړی فقره کی د ښوول شوو وسایلو په کارولو سره نه دی ترسره شوی؟

د دی قانون د ۲۶ مادی حکم داسی دی: (اشخاص ذیل را نمی توان من حیث شاهد مورد استجواب قرار داد)

دریمه فقره: (شریک جرم، در صورتیکه رسیدگی قضیه مورد اتهام آن ها بصورت مشترک جریان داشته باشد.)

دلته یوائی غواړم دا پوښتنه وکړم چی په دی تورنو اشخاصو باندی، د همدی تورنو د ډلی نه غیر بل چا هم په کوم تورن باندی دا شاهدی ورکړی چی دې کسانو کودتا کوله؟ یوځل بیا د دی د پاره چی دا خبره درته ښه واضح شوی وی د متهمینو ثبت شوی اوازونه چی ښاغلی قاسم باز هغه د افغان جرمن په پورتال کی څوموده پخوا نشرته سپارلی دی، واورئ، تر څو معلومه شی چی دا د یوه شریک جرم تورن کسان څنګه په جبر او راز راز شکنجو

سره یو پر بل شاهدئ ورکولو ته مجبور شوی دی؟ حال دا چی قانون په صراحت سر وایی چی د جرم د شریک شاهدي اعتبار نه لری. ولی د دی پروژی طرحه کونکو ته هیڅ ډول قانونی احکام نه اعتبار لری اونه ارزښت.

او بلاخره د جزایی اجراآتو د قانون په د ۳۲۰ مادی په لومړی فقره کی شوی حکم داسی دی: (جسد شخص اعدام شده بعد از تنفیذ حکم به اقاربش سپرده میشود) د همدی مادی دویمه فقره دا رنګه صراحت لری: (هرگاه شخص اعدام شده اقارب نداشته باشد ویا اقاربش از تسلیم شدن جسد او امتناع ورزد، جسد وی به مصرف دولت مطابق به احکام شریعت اسلام دفن میگردد.)
د قانون له مخی، خو کله چی دا څو تنه تورن کسان دوی په اعدام محکوم کړل باید د حکم د تنفیذ نه وروسته د دوی جسدونه د دوی اقاربو ته سپارل شوي وای، چی نه یواځی دا کار ونه شو بلکی د وژل شوو کسانو کورنۍ یو ځل بیا دی ته مجبوري شوې چی د خپلو عزیزانو د جسدونو د لاس ته راوړلو د پاره د احتیاج لاسونه وغزوی او د هغوی جسدونه په خیرات وغواړي. مونږ ته د شهید ماما مړئ د ډیرو هلو ځلو نه وروسته اوه لسمه ورځ د سردار صاحب محمد داود خان له امر نه پس د داخله وزارت له لوری په تیاره ماښام کی راکړل شو او امر وشو چی له هرډول مراسو پرته په هرځای کی چی غواړئ باید تر سهاره یی خاورو ته وسپارئ. (د شهید میوندوال مړی خو نه یواځی دا چی اقربا و ته ورنکړل شو، بلکی بی له کفن او جنازی څخه شاید په کوم زاړه قبر کی اچول شوی وی چی تر ننه پوری چاته نه دی معلوم) دا وو د نوی ولسی او جمهوری رژیم عدالت او انصاف.
دلته غواړم یوی بلی نقطي ته هم اشاره وکړم او هغه دا چی د ټولو بشری قوانینو له مخی هر مجرم ته باید د هغه د جرم په اندازه سزا ورکوله شی. یوځل بیا له تاسو نه غوښتنه کوم چی د دی کودتا په تور د نیول شوو کسانو ثبت شوی صوتي کست چی په افغان-جرمن پورتال کی نشر شویدی د شهید ماما زرغون شاه له خولی د مستنطق دپوښتني په ځواب کی واوری:(مستنطق: شما را چه وظیفه داد باز؟ ماما: نی به ما کدام وظیفه نه داد، گفت هر وقت که سرت صدا کردیم، ما گفتم خوب اگر صدا کردی.)
په دې قضیه کی (چی ماته سراسر یو غیر واقعی ډرامه او دسیسه ښکاری)، ماما هسی یو تورن دی چی هیڅ مشخصه وظیفه نه لری، نه ورته د پلان له مخی دکوم چا سره په کومه برخه کی د همکاریٔ وظیفه ورکړ شوی، نه ورته د وسله وال عمل د پاره د کومی وسله والي نظامي قطعي مسؤولیت ورکړ شوی، نه ورته د کودتائی عمل دملاتړ د پاره یا د قوم اویا په اردو کی د کار کولو دنده سپارل شوې او نه دا او نه دا.... صرف ورته ویل شوی (اگر سرت صدا کردیم) اوس نو دا معلومه نه ده چی په ده باندی به غږ کیده او کنه؟ دا معلومه نه ده چی دا کودتایی عمل څه وخت او کله پیل کیده؟ او دا هم معلومه نه ده چی د دی تش په نامه کودتا د پلان سره د تورنو کسانو موافقه راتلله او کنه؟ او همداسی په لسګونو نوری پوښتنی. نو ایا تاسو درانه لوستونکی قضاوت وکړی چی دا رنګه یو تورن ته چی تش ورته ویل شوی وی (اگر سرت صدا کردیم)، چی نه یی کوم عمل سرته رسولی وی، نه یی د کوم عمل د پاره پلان طرحه کړی وی او نه یی دکومی خاصی دندی د سرته رسولو ژمنه کړی وی، باید د مرګ سزا ورکړله شي؟ باید اعدام شي؟ باید تنکی زلمی زوی یی هم بی له پوښتنی تر نهو میاشتو پوری په زندان کی پاتی شی او بیا دی د هغه نیکه د سختو هلو ځلو وروسته د سردار صاحب په لیدلو بریالی شی او د خپل ناحقه وژل شوي زوی د جسد د غوښتنی سره سم دی له سردار صاحب نه د خپل لمسی د خلاصون غوښتنه هم وکاندی؟ او ددی ټولو خبرو تر شا دی بیا د شهید ماما ټوله منقوله او غیر منقوله دا رایی او شتمني هم ضبط او مصادره او واړه ماشومان

دی بی نفقی او بی اذوقی پاتی شی؟ هر څوک په خپل قضاوت کی آزاد دی، نو زه هم ځانته دا حق ورکوم چی ووایم: زمونږه ټوله کورنی، ټبر او دوستان په دی باور دی او وو چی، سردار صاحب داود خان یو احساساتی او جزباتی وطنپرست و، د دی تر څنګ یو خودخواه او مغرور زمامدارو، د مخالف شخصیت د وجود زغم یی نه درلود او په اسانی سره دغرض خاوندانو خپل مخالفین د ده د مخالفینو په څیره بدلولی او هغه یی د ده په ذریعه له منځه وړلی شو. د محمد هاشم میوندوال په مشری د کودتا کولو په تور تقریباً ټول نیول شوی کسان د سردار صاحب دوستان او مینه وال وو، خو د ده تر څنګ ناستو چپی عناصرو هغه ورته د دښمنانو په بڼه څرګند کړل او کله چی یی دا مرحوم یواځی کړ نو بیا مو ولیدل چی د ده سره یی څه وکړل او په څومره وحشیانه او ضد انسانی بڼه یی هغه د ټولی بی ګناه ګورني سره د تل د پاره ختم کړ.

ټول په دی پوهیږو چی په یو ټولنه کی د عدالت او انصاف له مخی پریکړې هغه وخت کیدلی شی چی، تر ټولو دمخه د ټولنې واکداران او زمامداران د خپلو ټولنیزو قوانینو او مقرراتو نه، نه یواځی متابعت وکړی، بلکی د ټولنیز نظم د ساتنې او د ټولنیز عدالت د تامین په منظور باید هره پیښه د قوانینو او مقراراتو په رڼا کی په سمه توګه وڅیړی او په دی توګه خپل رعیت ته دا وروښایی چی د دوی ټول حقوق خوندی او د دوی دولتې زعامت هیڅ فرد او ډلی ته د دی اجازه نه ورکوی چی د قوانینو د ماتیدو او نقض له کبله د دوی بشري او مدني حقوقو ته زیان ورسیږی.ایا د همدی جمهوری نظام او یا که لږ په دقت سره ووایم په ټولو شاهی او را وروسته نظامونو کی زمونږ په هیواد کی مروجه قوانینو ته بی د نظام د واکدارانو نه بل چا کوم خطر متوجه کړی او یایی ورته زیان اړولی دی؟ ایا د سردار صاحب د جمهوریت د تسلط په دوره کی، د خلق د دیموکرتیک ګوند د تسلط په دوره کی، دمجاهدینو د واکمنی په دوره کی، د طالبانو، ورپسی د کرزی او د دنن ورځی د ملی وحدت په دولت کی د شرعی اصولو نه را نیولی تر ټولو قوانینو پوری، د دی قوانینو لوی نقض کونکی او د پښو لاندی کونکی څوک دی، وکداران که عام خلک؟

زه په آخر کی د ټولو دوستانو نه هیله لرم، دهر څه په هکله چی قضاوت کوی د حقیقتونو د میندلو، زمونږ د ټولنیز حالت د مثبت بدلون او زمونږ د راتلونکو نسلونو د سمی لارښونې په منظور یی وکړی نه د ځاني ګټو او یا ځینو نورو ملحوظاتو د په نظر کی نیولو له مخی.

پای